

(Əvvəli 14-cü səh.)

Allah hər ikisine rəhmət eləsin! Həmin toyda Sabir müəllim mənim xahişimlə "Mirzə Hüseyn Segahı" dəstgahını oxudu. Görkəmlı xanəndə yanında getirdiyi gənc ifaçıyla birlikdə toy boyu məclis əhlinə böyük zövq verdi.

Sabir Mirzəyevin sənət təleyində "bəxtsizlik" və çətinliklər də olmuşdur; o, bize naməlum olan səbəblərdən və yaxud hansıa gözgörünməz qüvvələrin, bəlkə də bu sənətkarı özlərinə keçilməz "rəqib" hesab edən cılız təbiətli müğənnilərin yaratdıqları sünə mənələr ilə üzləşmişdi. Məsələn, bəzi musiqişünaslar onu guya İran oxuma üslubuna görə tənqid edirdilər. Və yaxud necə olur ki, 1961-ci ildə xanəndənin ifasında ləntə köçürürlən və radioda tez-tez səs-ləndirilən "Mirzə Hüseyn segahı" təxminən altı aydan sonra itmişdi... Bildiyimizə görə, dövlət konsertlərinin proqramlarına, xarici qastrol səfərlərinə onun adı nadir hallarda salınırdı...

Sabir Mirzəyev ilk dəfə 1978-ci ildə televiziyyada yazdırdığı

"Rast" muğam dəstgahı, həmçinin bir neçə təsnif və mahnını qramafon valına (plastinka) köçürtdürərək xalqımıza təqdim etdi (1987). Elmi ədəbiyyatda göstərilir ki: "Orta əsrlərdə Şərqi xalqları musiqisinin əsasını təşkil edən 12 əsas muğamdan biri "Rast"

muğamı bütün müsəlman ölkələrinin musiqisində mövcuddur. Şərqi alımları "Rast"ı - "muğamların anası" adlandırmışlar (S.Urməvi). Qədim rəvayətə görə, "Rast" muğamı - Adəmin dövründən bize gəlib çatmış və hər şeydən əlini üzəməş ən birinci insanın cənnət haqqında naləsini təşkil edir (Dərviş Əli, XVII əsr). Orta əsr muğamları tərəxi inkişaf prosesində quruluş və forma baxımından dəyişikliklərə uğrasa da, "Rast" muğamı yalnız öz adını və səs qatarını deyil, hətta öz mayə ucalığını da zamanamıza qədər mühafizə etmişdir (Ü.Hacıbəyli). "Rast" muğamı zəngin musiqi məzmununa malikdir. Onun musiqisi əvvəldə təmkinli rəvayət səciyyəli olub, getdikcə gümrəh, məğrur xarakter kəsb edir. Rast - Bərdaşt, Mayəyi-rast, Üşşaq, Hüseyni, Vilayəti, Dilkəş, (kürdi), Şikəsteyi-fars, Əraq, Pəncəgah, Rak, Qərai, Rasta əyaq şöbələrindən ibarətdir".

S.Mirzəyev müxtəsər şəkildə - 28,5 dəqiqə ərzində oxuduğu

"Rast" dəstgahını mayədə və Hüseyni şöbəsində Xalq şairi Səməd Vurğunun:

- Aləmin seyrinə gəl, gör nə gözəl fitrəti var,

Hər gülün, hər çiçəyin öz adı var, surəti var...

- mətləli qəzəli ilə başlayır. Digər şöbə və guşələrdə isə Vahidin qəzəllərini parlaq və əsrrərəngiz şəkildə oxumaqla sanki müdrik bir insanın söhbətini, aqsaqqalın nəsihətini təqdim edir:

Mən əgər badəni tərk eyləməsydim, Vahid,

Çürüyüb məhv olacaqdım rəhi-meyxanə ilə.

Mən həmin valdan bir neçə nüsxə alıb muğamsevər qohum-qardaşımı, dostlarımı hədiyyə etdim. Mərhum böyük qardaşım Rauf ilə birlikdə Sabir Mirzəyevin kasetlərinə və disk yazılarına döndənə qulaq asardıq. Məndən sonra gələn kiçik qardaşlarım Rahib, Rövşən və Ramin də xanəndənin ifasını sevən dinləyicilər sırasındadır.

Sonralar Xalq artisti, tarzən Vəmiq Məmmədəliyevin arxivində Sabir müəllimin böyük tarzən Hacı Məmmədovun müşaiyəti ilə 1966-ci ildə toyda oxuduğu "Rast" dəstgahının səs yazısı da üzə çıxdı.

Mən 1990-ci ildən ailəliklə Bakıda yaşayıb işləyəndə müxtəlif tədbirlərdə, konsertlərdə Sabir müəllimlə artıq köhnə tanışlar kimi dəfələrlə rastlaşmış və ya görüşmüştük. AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstiutunda elmi işçi vəzifəsində işləməklə bərabər, jurnalist kimi də çalışır, mətbuatda publisistik yazılarımla da çıxış edirdim. Bir gün "Sabir Mirzəyevin oxuduğu "Bəstə-Nigar üstə" qeydi ilə "Etiraf və ya bir qəlbin hıçqırıqları" adlı esse yazıb çap etdirdim. Vahid poeziya evində Sabir müəllimlə görüşüb qəzətin bir nüsxəsini ona verdim. Məmnun olub mənə təşəkkürünü bildirdi. Sənra həmin esseni mən kitabımı da daxil etdim.

Həqiqətən, Sabir Mirzəyevin "Çahargah" və "Rast" dəstgahlarında, təsniflərin muğam gəzismələrində vurduğu bir neçə mərtəbəli, şəqraq zəngulələri xalq musiqisi və muğamsevərlərin ruhunu oxşayıb pərvazlandırır, onları daxilən zənginləşdirir, saflaşdırır, səmavi bir aləmə aparır.

Sağlığında ictimaiyyət tərəfindən görkəmlı xanəndənin anadan olmasının 60 (Cəlilabad rayonunda) və 65 illiyi (Azərbaycan Dövlət Filarmoniyasında) təntənəli şəkildə qeyd edilmişdir.

Sabir Mirzəyev həm şəxsən bir müəllim kimi xalq musiqisinin tədrisi ilə, həm də klassik xanəndəlik ənənələrinə söykənən fərdi-oriijinal ifa tərzi ilə sənətə gələn bir çox gənclərə nümunə olaraq öz ardiçillərini yetişdirmiş, sözün əsl mənasında bir məktəb yaratmışdır.

İndi xanəndənin bəzi televiziya görüntüləri də daxil olmaqla, həm gənc, həm də ahlı yaşlarında oxuyub ləntə yazdırdığı, bir qismi o, Allah rəhmətinə gedəndən sonra üzə çıxarılmış zəngin materiallar ilə YouTube-da tanış olmaq mümkündür. Kompüter disklarında, internetdə böyük zövqlə qulaq asdığımız "Bəstənigar", "Dəştə" (Əli-baba Məmmədovun bəstələri), "Çahargah", "Hisar", "Dilkəş", "Zəmin-xarə", "Şur" təsnifləri, "Bəxtəvər gəlin" mahnısı (Bəhram Nəsimi-bovun bəstəsi), "Bağrım oldu şana-şana" mahnısı (Şahid Əbdülkərimovun bəstəsi), "Aşıqəm", "Gülə-gülə", "Qarabağın maralı", "Şuşanın dağları", "Nazlana-nazlana" xalq mahnıları və s., habelə "Mirzə Hüseyn segahı", "Çahargah" və "Rast" (iki variantda) muğam dəstgahları və digər oxumaları musiqi xəzinəmizin inciləridir.

Sabir Mirzəyev sənəti ölməzdir, onun adı milli musiqi və muğam ifaçılığı tariximizə qızıl hərflərə yazılmışdır.

Rasim Nəbi oğlu Qurbanov

AMEA Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstiutunun aparıcı

elmi işçisi, filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, Azərbaycan Yazıçı-

lar, Jurnalistlər və Aşıqlar Birliyinin üzvü, Avrasiya İnzibati

Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü